

Tradus și adaptat la cunoștințele de 50 de ani a celor doi autori (profesori, desigur), lucrarea de ceea ce urmă o serie și stilul auxiliarelor de matematică operează în direcția creșterii matematicienilor.

Înțelegerea corespunzătoare și corecta a unui enunț matematic este și securitatea în rezolvarea sa. Înțelegerea și rezolvarea unui enunț matematic începe cu o parangere.

Matematică

Carecă temă urmă și subiecte compuse, situații, teoreme, înșiruri de probleme și demonstrații (acest lucru este necesar), reprezentând un sprijin existent atât pentru elevi cât și pentru profesori. Partea engleză este destinată să propună elevilor să folosească dicționare și să aplice cunoștințele într-o formă practică.

clasa a IX-a

În cadrul fiecărui tema sunt date și unele de bază, care legătătătoare și exercitări semestrul I

În cadrul fiecărui tema sunt date și unele de bază, care legătătoare și exercitări semestrul I

În cadrul fiecărui tema sunt date și unele de bază, care legătătoare și exercitări semestrul I

filiera teoretică: profil real (matematică-informatică, științe ale naturii)

filiera tehnologică: toate profilurile (tehnic, servicii, resurse naturale)

filiera vocatională : profil militar (matematică-informatică)

În cadrul fiecărui tema sunt date și unele de bază, care legătătoare și exercitări. Acolo unde apare pentru prima dată un nou tip de problemă, imediat după enunțul acestuia sunt oferite indicații sau și soluții parțiale.

Toate problemele au răspunsuri și soluții detaliate; o atenție specială, concretizată în explicitarea unei metode de rezolvare a unor probleme de geometrie, pentru a face mai ușoară acostarea elevilor cu abordarea vectorială a geometriei.

Autorii

CUPRINS

ALGEBRĂ Capitolul 1. Multimea numerelor reale

1.1. Numere raționale și iraționale. Reprezentări zecimale	9
1.2. Operații algebrice cu numere reale	12
1.3. Formule de calcul prescurtat. Identități (extindere)	15
<i>Teste de evaluare</i>	20
1.4. Ordonarea numerelor reale	22
1.5. Inegalități algebrice (extindere)	25
1.6. Intervale de numere reale. Operații cu intervale	29
<i>Teste de evaluare</i>	32
1.7. Modulul unui număr real	33
1.8. Partea întreagă și partea fracționară a unui număr real	36
1.9. Aproximări ale numerelor reale	39
<i>Teste de evaluare</i>	42
1.10. Probleme pentru performanță școlară și olimpiade	43

ALGEBRĂ Capitolul 2. Elemente de logică matematică

2.1. Propoziție. Predicat. Operații logice elementare	49
2.2. Raționament prin reducere la absurd	55
2.3. Inducția matematică	57
<i>Teste de evaluare</i>	60
2.4. Multimi	61
2.5. Probleme de numărare	65
<i>Teste de evaluare</i>	68
2.6. Probleme pentru performanță școlară și olimpiade	69

ALGEBRĂ Capitolul 3. Siruri de numere reale

3.1. Siruri de numere reale. Siruri monotone. Siruri mărginite	75
3.2. Progresii aritmetice	78
3.3. Progresii geometrice	80
3.4. Probleme cu progresii aritmetice și geometrice	83
<i>Teste de evaluare</i>	87
3.5. Probleme pentru performanță școlară și olimpiade	89

4.1. Segment orientat. Relația de echipolență. Vectori	95
4.2. Adunarea vectorilor	98
4.3. Înmulțirea vectorilor cu scalari	100
4.4. Descompunerea unui vector după doi vectori necoliniari	102
4.5. Reper cartezian în plan	105
Teste de evaluare	108

GEOMETRIE Capitolul 5. Concurență, coliniaritate, paralelism.
Calcul vectorial în geometria plană

5.1. Vectorul de poziție al unui punct. Teorema lui Thales.....	111
5.2. Centre de greutate. Relația lui Leibniz	115
5.3. Teorema bisectoarei. Vectorul de poziție al centrului cercului înscris ...	118
5.4. Ortocentrul unui triunghi. Relația lui Sylvester	121
5.5. Teorema lui Menelau. Probleme de coliniaritate	124
5.6. Teorema lui Ceva. Probleme de concurență	187
Teste de evaluare	130
5.7. Probleme pentru performanță școlară și olimpiade	132

SINTEZE Capitolul 6. Variante de subiecte pentru teză

6. Variante de subiecte pentru teză – semestrul I	139
---	-----

SOLUȚII	143
----------------------	------------

Indice de autori	203
-------------------------------	------------

Bibliografie	205
---------------------------	------------

MULTIMEA NUMERELOR REALE

Tema 1.1. Numere raționale și iraționale. Reprezentări zecimale

Tema 1.2. Operații algebrice cu numere reale

Tema 1.3. Formule de calcul prescurtat. Identități (extindere)

Teste de evaluare

Tema 1.4. Ordonarea numerelor reale

Tema 1.5. Inegalități algebrice (extindere)

Tema 1.6. Intervale de numere reale. Operații cu intervale

Teste de evaluare

Tema 1.7. Modulul unui număr real

Tema 1.8. Partea întreagă și partea fracționară a unui număr real

Tema 1.9. Aproximări ale numerelor reale

Teste de evaluare

Tema 1.10. Probleme pentru performanță școlară și olimpiade

Numere raționale și iraționale. Reprezentări zecimale

Notăm cu $\mathbb{N}$ mulțimea numerelor naturale și cu $\mathbb{Z}$ mulțimea numerelor întregi. Astfel, $\mathbb{N} = \{0, 1, 2, 3, \dots\}$ și $\mathbb{Z} = \{\dots, -3, -2, -1, 0, 1, 2, 3, \dots\}$.

Fracțiile $\frac{a}{b}$ și $\frac{c}{d}$ ($a, c \in \mathbb{Z}$, $b, d \in \mathbb{Z}^*$) se numesc *echivalente* dacă $ad = bc$; scriem

$\frac{a}{b} = \frac{c}{d}$. Mulțimea tuturor fracțiilor echivalente cu o fracție dată se numește *număr rațional*.

Pentru simplificarea exprimării, vom identifica un număr rațional cu oricare dintre fracțiile echivalente care îl reprezintă. Mulțimea numerelor raționale se notează cu $\mathbb{Q}$. Așadar,

$$\mathbb{Q} = \left\{ \frac{p}{q} \mid p, q \in \mathbb{Z}, q \neq 0 \right\}.$$

Cu ajutorul algoritmului de împărțire a două numere naturale, orice fracție ordinară $\frac{p}{q}$

($p \geq 0$, $q > 0$) se poate scrie sub formă de fracție zecimală periodică, cu perioada diferită de (9). Reciproc, orice fracție periodică, cu perioada diferită de (9), se poate scrie sub formă de fracție ordinară.

Dacă a este o *fracție periodică simplă*, adică are forma $a = a_0, (a_1 a_2 \dots a_p)$, unde $a_0 \in \mathbb{N}$ și $a_1, a_2, \dots, a_p \in \{0, 1, 2, \dots, 9\}$, atunci

$$a = a_0 + \overline{a_1 a_2 \dots a_p}_{\underbrace{99 \dots 9}_{p \text{ ori}}}.$$

În cazul când a este *fracție periodică mixtă*, adică $a = a_0, a_1 a_2 \dots a_k (a_{k+1} a_{k+2} \dots a_{k+p})$, avem

$$a = a_0 + \overline{a_1 a_2 \dots a_{k+p}}_{\underbrace{99 \dots 9}_{p \text{ ori}}} - \overline{a_1 a_2 \dots a_k}_{\underbrace{00 \dots 0}_{k \text{ ori}}}.$$

$\mathbb{Q}$ este mulțimea tuturor fracțiilor periodice (fracțiile zecimale finite sunt considerate fracții periodice cu perioada (0)).

Există fracții zecimale infinite și neperiodice, de exemplu $a = 0,1010010001\dots$. O astfel de fracție zecimală se numește *număr irațional*.

Reunind mulțimea numerelor raționale cu mulțimea numerelor iraționale obținem *mulțimea numerelor reale* pe care o notăm cu $\mathbb{R}$. Așadar, $\mathbb{R}$ este mulțimea tuturor fracțiilor zecimale, periodice sau neperiodice. Notăm $\mathbb{R}^* = \mathbb{R} \setminus \{0\}$.

Au loc inclusiunile: $\mathbb{N} \subset \mathbb{Z} \subset \mathbb{Q} \subset \mathbb{R}$.

1. a) Arătați că, pentru orice $m \in \mathbb{N}$, fracția $\frac{2m+1}{3m+2}$ este ireductibilă.

b) Determinați $n \in \mathbb{N}$ pentru care fracția $\frac{n+2}{3n+1}$ este reductibilă.

2. Scrieți ca fracție zecimală fiecare dintre numerele:

- a)** 5;   **b)** $\frac{13}{8}$;   **c)** $\frac{3}{4}$;   **d)** $-\frac{3}{20}$;   **e)** $\frac{14}{11}$;
f) $\frac{481}{125}$;   **g)** $-\frac{2}{3}$;   **h)** $\frac{31}{13}$;   **i)** $\frac{77}{75}$;   **j)** $-\frac{47}{66}$.

3. Transformați în fracții ordinare următoarele fracții zecimale:

- a)** 5,(7);   **b)** -1,(13);   **c)** 0,23(7);   **d)** -1,01(02);   **e)** -3,2(123).

4. Fie $a \in \mathbb{R} \setminus \mathbb{Q}$. Este posibil ca a^2 și a^3 să fie numere raționale?

5. a) Aflați a 100-a zecimală a numărului rațional $\frac{1}{13}$.

b) Arătați că există un multiplu de 13 format numai cu cifra 1.

6. Fie $a \in \mathbb{Q}$ și $m, n \in \mathbb{N}^*$, $(m, n) = 1$. Arătați că, dacă $ma \in \mathbb{Z}$ și $na \in \mathbb{Z}$, atunci $a \in \mathbb{Z}$.

7. Arătați că, dacă o singură cifră din reprezentarea zecimală a unui număr real se repetă de infinitate de ori, atunci numărul este rațional.

8. Arătați că un număr rațional pozitiv $\frac{p}{q}$ ($p, q \in \mathbb{N}^*$, $(p, q) = 1$) se reprezintă ca fracție

zecimală finită dacă și numai dacă $q = 2^\alpha \cdot 5^\beta$, unde $\alpha, \beta \in \mathbb{N}$.

9. Se consideră numărul $a = 0,101001000100001\dots$.

a) Arătați că a este număr irațional.

b) Aflați a 1000-a zecimală a numărului a .

c) Calculați suma primelor 1000 zecimale ale numărului a .

10. a) Fie $x, y \in \mathbb{Q}$ și $a \in \mathbb{R} \setminus \mathbb{Q}$. Arătați că $x + y \cdot a = 0$ dacă și numai dacă $x = y = 0$.

b) Fie $x, y, z \in \mathbb{Q}$. Arătați că $x\sqrt{2} + y\sqrt{3} + z\sqrt{5} = 0$ dacă și numai dacă $x = y = z = 0$.

11. Demonstrați afirmațiile:

a) dacă $r \in \mathbb{Q}$ și $a \in \mathbb{R} \setminus \mathbb{Q}$, atunci $r + a \in \mathbb{R} \setminus \mathbb{Q}$;

b) dacă $r \in \mathbb{Q}^*$ și $a \in \mathbb{R} \setminus \mathbb{Q}$, atunci $ra \in \mathbb{R} \setminus \mathbb{Q}$;

c) dacă $a \in \mathbb{R} \setminus \mathbb{Q}$, atunci $\frac{1}{a} \in \mathbb{R} \setminus \mathbb{Q}$;

d) dacă $a \in \mathbb{R} \setminus \mathbb{Q}$, $a > 0$, atunci $\sqrt{a} \in \mathbb{R} \setminus \mathbb{Q}$.

12. Fie $n \in \mathbb{N}$. Arătați că:

a) $\sqrt{n} \in \mathbb{N} \Leftrightarrow n = k^2, k \in \mathbb{N}$;

b) $\sqrt{n} \in \mathbb{Q} \Leftrightarrow \sqrt{n} \in \mathbb{N}$.

13. Arătați că există o infinitate de perechi (a, b) de numere iraționale cu $a + b \in \mathbb{Q}$ și $a \cdot b \in \mathbb{Q}$.

14. Arătați că numărul $\sqrt{3} + \sqrt{5} + \sqrt{7}$ este irațional.

15. Arătați că, pentru orice $n \in \mathbb{N}^*$, următoarele numere sunt iraționale:

a) $\sqrt{5^n + 2}$;   b) $\sqrt{7n+3}$;   c) $\sqrt{n^2 + 5n + 7}$;   d) $\sqrt{(n+1)(n+2)(n+3)(n+4)}$.

16. Determinați numerele naturale k pentru care numărul $\sqrt{k^2 + 3k + 14}$ este rațional.

17. Fie mulțimea $M = \{a + b\sqrt{3} \mid a, b \in \mathbb{Q}, a^2 - 3b^2 = 1\}$. Arătați că:

a) $2 + \sqrt{3} \in M$;

b) $x, y \in M \Rightarrow xy \in M$;

c) M este infinită.

18. a) Fie $m, n \in \mathbb{N}^*$. Demonstrați că $\sqrt{m} + \sqrt{n} \in \mathbb{Q}$ dacă și numai dacă $\sqrt{m}, \sqrt{n} \in \mathbb{N}$.

b) Determinați perechile (x, y) de numere naturale astfel încât $\sqrt{x} + \sqrt{y} = 10\sqrt{3}$.

19. Fie $a, b \in \mathbb{R} \setminus \mathbb{Q}$ astfel încât $a + b \in \mathbb{Q}$ și $m, n \in \mathbb{N}$, $m \neq n$. Arătați că numerele $a - b$ și $ma + nb$ sunt iraționale.

20. Determinați $x, y \in \mathbb{N}^*$ astfel încât $\frac{1}{x} + \frac{1}{y} = 0,58(3)$.

21. Arătați că, pentru orice $n \in \mathbb{N}^*$, numărul $\sqrt{n} + \sqrt{n+1}$ este irațional.

22. Determinați numerele naturale n pentru care numărul $\sqrt{n+1} + \sqrt{4n+21}$ este rațional.